

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések em.ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyilt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyilt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki nt
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

Pünköszt.

(F—i.) Pünköszt ünnepe a viruló ter-
mészet gazdag színompájában, fényes ke-
retében jelenik meg.

A föld teremtő erejének pazar ragyo-
gása ilyenkor misztikus érzést visz a szivbe;
áldást, termékenységet az életbe. Az a misz-
tikus érzés önkénytelenül Istenhez emel,
„kit a bölcs lángesze föl nem ér, csak titkon
érező lelke ohajtva sejt”; ez a termékenység-
gel, áldással ékes természet pedig bűbájos
szeretettel köt a földhöz, különösen ahoz a
helyhez, ahol születünk...

Ily módon fakad föl minden jó ember
lelkében az Isten és haza szeretete. E két
szentséges érzelem alapja annak az er-
kölcsei tartalomnak, mely nélkül az ember
pusztán állati életet élne; semmi szépet,
jót, nemeset alkotni nem tudna...

Igy fogom fel én a szép virágos pün-
köszt etikai jelentőségét Ilyen érzelmek rin-
gatják édes hangulatba most a lelkemet...

Amde, ha körülnézek e szépséges ma-
gyarföldön, megdöbbenéssel látom, hogy az
anyaföldhöz legközelebb álló és annak ha-
gyományos szeretetében élő népünk is
pusztulni indult. Érzelmek, ragaszkodása már
nem az a mesés rajongás, mely hajdan az
idegenbe kényszerítettek lelkéből haza sirt
a költővel:

„Messze jártam máshol is volt jó dolgom,
Hej, de szivem csak azt mondja jobb otthon!”

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

Az én gasztronómiám.

— A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája. —

Irtá: E. Keményfi Katinka.

Egy szerkesztői üzenetben, mely e lapok
valamely — bizony már nem legközelebbi — szá-
mában jelent meg, egy bizonyára jó étvágyu s
ebből következő: jó egészségű, s mindebből
ítélve: jó kedélyű uri ember provokált engem e
tárca megírására.

Modern eleganciával úgy kellene kezdenem:
„barátaim figyelmeztettek az incselkedő szerkesz-
tői üzenetekre”, de mivel ez nem igaz, hanem
egyszerűen asszonyi kíváncsiságból vettem rá
szemeimet, mert nemcsak arra szoktam kíváncsi
lenni, hogy nekem mit mond valaki, hanem arra
is, mit mond valaki valakinek, akárkinek, így jöt-
tem rá az engem érdeklő szavakra.

Nagyon le vagyok kötelezve szerkesztő uram-
nak, hogy azon melegeben megvédelmeztem a bihari
sorok között kiolvasott ama föltevés ellenében,
mintha érdeklődésem körében elsőb helyet fog-
lalna el valamely jogi tétel, semmint egy jól el-
készített étel.

A sérelmes bihari pontokkal szemben csak
úgy vélem gazdasszonyi reputációm helyre üt-
tetni, hogy ha ezennel nyilvánosan meghívom
D. G. Sarkadon Biharmegyében lakó urat Székely-
földön teendő utaztában, egy általam sajátkezü-
leg főzendő ebéd szives elköltésére. A „szívest”
nem azért tettem jelzőül, hogy ha rossz is lesz az
ebédem, sziveskedjék megenni, sőt két tanuból

Ettől az otthontól kezdődik a hon-
szeretet...

Igaz, hogy az általános szegénység s
az ezzel járó más egyéb defekciók nagyon
letörték a népet; sulyos gondok közül ke-
rül elő a mindennapi kenyér, de hát ré-
gebben is előfordult a sok baj; szorgal-
munk gyümölcsét ellenséges hadak invá-
ziója tette tönkre; tatárok pusztítása dulta
fel a békés otthont; százados török-rabiga
keservét szenvedtük át — s mégsem ván-
c oltunk el, mégsem lettünk oly köny-
nyelmű, szivtelen keresői a távol ide-
gennek...

Na y baj, hogy a nem helyes alapon
szervezett és egy rendezett társadalom ke-
retébe nem illő mostani szociálista tévely-
gés apostolai megmételtyezik a jó magyar
népet, mely aztán a maszlagos jelszavaktól
elkábítva, a hazafias érzelmeket, hagyomá-
nyokat nemcsak elhanyagolja, hanem meg-
is veti. Megdöbben az ember, hogy a haza,
a vallás, a társadalom, a magán- és köz-
jog, a tulajdon stb. felel minő szörnyű fo-
galmak kerülnek a nép fejében. „A világot
megdőlő nemzetközi forradalmi demokrácia”
hangos éljenzésével verik föl a vásár- és
ünnepnapokon békés nyugalommal pihenő
népet s mint egykor Krisztusnak a kísértő
szellem, oda kínálják nek is a föld orszá-
gait, csak hogy hatalmuk alá szegődjék
a nép.

Ilyen szomorú körülmények természe-
tesen nagy felelősséget rónak a hatalom

kezelőire s a társadalom vezető elemeire.
Jegyezzük meg azt, hogy a népet csak
azok fogják a jövő társadalom kialakulásá-
nál hatalmukban tartani, kik annak küz-
delmes életében cselekvőleg részt vesznek
és boldogulásáért szeretettel küzdenek.

Ismétlem: *Isten és a haza szeretete az
az alap, melyen erkölcsös, munkás és hazafias
nép él és virágzik.* Az ilyen népnek, nehéz
munkája mellett, oly jól esik a pünköszt
enyhet adó nyugalma. A földi pálya ke-
mény rögehez görnyedt vándort föl-följuló
remények szárnyai emelik ég felé, hova
egykor az apostolok sóvárgó tekintete
szállott.

Jöjj el Szentlélek Isten,
Öntsd ki reánk kegyesen,
Mennyből fényességedet!

Pünköszt ünnepe nek nagy eszmei tar-
talma van. A küzdelemnek, alkotásnak, a
sikernek forrása buzog föl belőle, hogy az
isteni kegyelem Krisztus evangéliumának
boldog érzelmeivel és anyaföld áldásával
hintse be földi életünket.

Krónika.

— Fővárosi levelezőnkől. —

Budapest, május hó 20-án.

Az egész ország gazdaközönsége aggodás-
sal volt eltelve s a tőzsdén is már 9 frtra emel-
kedett volt a buza ára az általános szárazság
miatt. Mig végre megérkezett az áldást hozó eső.
Lecsendesültek a kedélyek. A király ő felsége
26-án estig marad a székes fővárosban. Előbb a

Egyáltalán az evés módjából sok lélektani
következtetést lehet levonni. Elég csodálatos dolog
nemde, hogy épen állati mivoltunk legállatiasabb
ténykedése közben, a táplálkozás alatt, — lehet-
séges következtetéseket vonni a lélekre, szellemre,
a szivre, tehát azon tulajdonainkra, melyek egye-
dül isteniek mibennünk. Legtálalóbban adja vissza
ezt az igazságot a román nyelv, mely a sziv és
gyomor megnevezésére ugyanazon kifejezést hasz-
nálja, t. i. az oláhnak inima a sziv is, inima
a gyomor is!

Ebből oláh, illetve oláh-leány szempontból
csak egy kellemetlenség származhatik, hogy tudni-
illik a szerelmes leányzó soha sem lehet tisztá-
ban, ha ifja azt mondja neki: „d a r e i n i m a”,
hogy a szive fáj-e, avagy a gyomra...

Máskülönbben ez egyre megy. Mert megmon-
dom, hogy miért.

Soha életemben reám olyan megbotránkoz-
tató hatást kijelentett véleményem nem tett, mint
illuzióval telt fiatal leány koromban egy idős lány
barátnőm mondása, aki nem kevesebbet jelentett
ki a teljes meggyőződés hangján, az én tágra
meresztett szemeim előtt, minthogy a férfiak von-
zalmát nem némes indulatokkal s valami eszményi
belső és külső tartalommal lehet fölébreszteni s
megtartani; ez csak üres frázis, hanem a többek
közt jó enivalókkal, jó asztallal, szóval anyagi-
dolgokkal. Persze replikáztam — szokásom sze-
rint. Replikáim mellett döntő érvnek tartottam, de
ki nem mondhattam, hogy barátném híres asztal-
taluk dacára, még mindig leány fejfel volt. Annyit
végre meggyőző szavaimra megengedett barátnóm,
hogy a vonzalom felkeltésére talán az ő zsiros fel-

brucki táborba megy, majd június 2-án résztvesz Bécsben az Urnapi körmeneten s 3-án visszajön Budapestre. A beruházási törvényjavaslatot harmadszori olvasásban is megszavazták s immár a törvényhatósági tisztviselők és községi jegyzők fizetésrendezése törvényerőre emelkedett. Korszakos alkotásnak mondható Berzeviczy miniszternek a népiskolai tanításra vonatkozó törvényjavaslata, melylyel a népiskolák magyar nyelvű oktatását valósítja meg. A tuzló oláhok lapja természetesen ellene van törekvésünknek s támadja az új népnevelési törvényt. A magyar szent korona orsz. Vöröskereszt-Egylete tegnapelőtt ülte meg negyedszázados évfordulóját. Nagy fényvel és pompával ment vége tegnap az Erzsébet királyné emlékére épülő örök-imádás templom alapkövetétele is. Az első kalapácsütést, mely meghatottsággal a király végezte. Ebből az alkalomból előkelő közönség jelenlétében a fővárosi kath. kör disztermében eucharistikus kongresszust tartott. A magyar udvartartás ügyében Burián Béla dr fővárosi biz. tag a belvárosiak nevében a közgyűlésen indítványt ad be, hogy feliratot intézzen a székes főváros az országgyűléshez. A községi és körösvosok helyzetük javítása érdekében e hó 22-én országos kongresszust tartanak. Különben pünköst első napja nálunk a kongresszusok napjának volna nevezhető. A Magyar Könyvtárosok Orsz. Szöv. is ekkor tartja alakuló gyűlését. Nem lesz talán érdektelen, ha megemlítem, hogy Csombor Imre, a híres posztiskiztli-rabló nagy szegénységben halt el. Influenzát, majd tüdőgyuladást kapott s belehalt.

A német kereskedelmi szerződés tárgyalásai még e hó folyamán megkezdődnek. A delegációk albizottságai szorgalmasan üléseznek. Az egyes költségvetésekkel foglalkoztak mostanában. Goluhovszki expozejában a francia, angol és olasz sajtó a béke biztosítását látják. A keletázsiai háboru döntő ütközetét jő egy néhányszor megirták a „harctéri“ tudósítók; most is küszöbön levőnek jelzik. Annyi bizonyos, hogy a japánok ütök a muszkát s lépésről-lépésre siker koronázza harcukat. A minden oroszok cárja pedig ebben a sikerekben legkevésbé sem gyönyörködik, hanem busul és szivgöresök kiozzák. Egyes lapok bizonyosra veszik, hogy királyunk az angol királyt a nyár folyamán meglátogatja.

Stanleyt, a közelebről elhalt afrikai híres utazót és tudóst a westminiszteri apátságban temették el nagy részvét mellett. Az angol király is képviseltette magát azon. A kis Vecsey Ferikét újabb kitüntetés érte. Alexandra angol királyné udvarában játszott nagy bravourral.

Ha még megemlítem, hogy Green W. a képes levelezőlap feltalálója csődbe jutott s hamis

tételei nem okvetlenül s nem mindenkinél szükségesegek, de a vonzalom fenntartására a jó kosztirozást kivétel nélkül mindenkire nézve első feltételnek állította. Ebből egy jöttát sem engedett. S bizony az élet nagyrészt igazolta előttem az ő mondását.

Mindamellert, nem ez az igazság rombolta meg a férfiak iránt táplált illuzióimat, mert amíg e földi alakkal, testtel bírnak, nem szabad felednünk, hogy állatok is vagyunk s e földi anyagba burkolt szellemünk is állatéletünkben táplálkozik, itt annak alapján működik, amíg t. i. működése ember i élet. Ezen kényszer alól semmiféle beteges, fellengző nevelés nem szabadithatja föl az embert.

Az életet, az élet szellemi és testi működéseit úgy kell vennünk, amint vannak. És elég hibája a nevelésnek, hogy akár tulzott illuziók keltésével megakadályozza az emberek tiszta látását, akár tulságos anyagiassággal elnyomja a földi élet minden fázisában feltalálható tiszta, — anyagiasságtól ment örömeiket.

No de, most megint azt gondolja magában a sérelmes bihari pontok szerkesztője, hogy „mást beszél Bodóné, mikor a bor árát kéri!“ — ime, ahelyett, hogy tállálnék valamit saját főztömből, ismét lélek- és neveléstani térre viszem a dolgot s agyonbeszéléssel próbálom elhitetni a világgal, hogy én főzni is tudok!

A tanítónöket általában rossz főzőknek, rossz gazdasszonyoknak tartják. Ebben annyi igazság rejlik, hogy ha tudja is a tanítónő a főzés módját, már pályájára való készülés s később maga a hivatala meglehetősen elvonják a gyakorlattól, már pedig az a fő.

Amde én azt a tapasztalatot tettem, — kivált mióta falun élek és falun szemlélődöm, hogy a n e m t a n i t ó n ő háziasszonyok átlaga sem áll előbb e téren semmivel, mint a tanítónők átlaga, ami elég szomorú dolog. — Mi, akik

bukásért két havi fogságra ítelték s a drót nélküli távirást Anglia és Amerika között sikeresen gyakorolják, azt hiszem a hét minden ne ezetesebb eseményéről beszámoltam 1.

Egyházi élet.

Meghívó. Az udvarhelykőri Dávid Ferenc-egylet f. évi június 2-án (csütörtök) Abásfalván közgyűlést tart, melyre cimedet tisztelettel meghívjuk. Tárgysorozat: 1. Istentisztelet, tartja Pálfi Ferenc lokodi lelkész. 2. Elnöki megnyitó. 3. Felolvasás a székely kérdéstről, tartja Ürmösi Károly h-jánosfalvi lelkész. 4. Szaval Sándor Erzs. 5. Emlekezés a nemzet nagy halottjára: Jókairól. 6. Elnöki bezáró. Szünet után az iskolában: 1. Jegyzőkönyv olvasás. 2. Könyv- és pénztárról való jelentés. 3. Könyvtár átadása az új könyvtárnoknak. 4. Dr Luther M. műveinek megrendelése. 5. Jelentés a télen tartott házi-estélyről. 6. Tisztújítás. 7. Jövő gyűlés helyének megállapítása. 8. Indítványok, jelentések Gyűlés kezdete délelőtt 10 órakor a templomban. A közebeden való részvétel május 29 ig az abásfalvi lelkészhez bejelentendő. Derzs, 1904. május 16-án. S á n d o r Gergely, elnök. V á r i Albert, titkár.

Irodalom.

A „Magyar Remekirók“ új sorozata. A magyar irodalom remekiróinak népszerűsítése; annak a sok drága kincsnek, a mely részint régi poros kodexekben, részint drága díszmunkákban szinte hozzáférhetetlenül hever a könyvtárakban és a könyves boltokban, — olesó, egyöntetű, izléses kiadásban való terjesztése, ez volt a célja a Franklin-Társulatnak, mikor alig két évvel ezelőtt megindította a Magyar Remekirók ötvenöt kötetes, gyűjteményes kiadását. Minden művelt nemzetnek többféle kiadásban is közkincse révén nagy iróinak szellemi hagyatéka; bibliája kicsinek, nagyoknak, gazdagnak, szegénynek egyaránt, a mi értékeset és maradandót évszázadok során költői és írói a nemzet dicsőségére teremtettek. Csak a magyar nemzetnek nem volt ilyen gyűjteménye; pedig a nemzeti kultúrának ennél hatalmasabb tényezője el sem képzelhető. Épen ezért korszakos jelentőségű a Franklin-Társulat vállalkozása. A nemzet méltányolta is ezt a törekvést, és szerető lelkesedéssel támogatta a kiadó-társulat uttörő vállalkozását, a melynek ma immár ötödik öt kötetes sorozata jelent meg, bizonyosságul a magyar irodalom nagyságának és a nemzet önértzetes művelődési készségének. Ez az új sorozat is, hűen a vállalat programjához, különböző korszakok nagy

szellemeit foglalja össze, oly módon azonban, hogy mikor a gyűjtemény teljes lesz, az egyes irók időrendben illeszkednek bele az ötvenöt kötetbe. Az egész gyűjtemény 12., 26., 28., 43. és 48. kötetet adja az utolsó sorozat. A 26. kötet Vörösmarty munkáinak ötödik kötete. Gyulay Pál rendezte sajtó alá. Tartalma: a drámai költemények folytatása (Kincskeresők; Czillei és a Hunyadiak); Beszélyek és regék; és a Pályalombok. A 43 kötet Arany János munkáinak harmadik kötete. Riedl Frigyes rendezte sajtó alá. A 27. ives vastag kötet a Toldi-trilógiát tartalmazza. Az új sorozatnak talán a legértékesebb kötete a 12. kötet, a mely Pázmány Péter válogatott munkáit illeszti be a Magyar Remekirók közé. A magyar prózát a XVII. század első felében, majdnem négy évtizedes irodalmi pályáján utól nem ért művészettel kezelte Pázmány Péter. Rengeteg irodalmi munkásságot fejtett ki a magyar prózának ez az első nagy mestere; de munkái kincses bányája drága foliásokban volt eltemetve. A Magyar Remekirók dicsősége, hogy e dus bányát megnyitotta újra a magyar művelődés számára. Ezt a Pázmány kötetet Fraknói Vilmos, erre leghivatottabb tudós történészünk, rendezte sajtó alá, gyönyörű bevezetéssel, a mely klasszikus életírása Pázmány Péternek. A 28. kötet is igen értékes kötete az új sorozatnak. Bajza József válogatott munkáit tartalmazza. A kötetet Badics Ferenc rendezte sajtó alá és látta el bevezető tanulmánnyal. Ez a bevezetés gyönyörűen jellemzi azt a kort, Magyarország újjászületésének korát, a melyben Bajza három évtizeden át küzdött csüggedetlenül a vezetők sorában. A kötet mindazt magában foglalja, a mi Bajza munkáiból maradandó becsü. Megismerjük belőle egyaránt Bajzát a költőt, a kritikust, a történészt és esztetikust. A sorozat utolsó kötete a 48. kötet, Szigligeti Ede munkáinak második kötete: legjobb vigjátékai. Bayer József, a ki ezt a kötetet sajtó alá rendezte, bevezetésül nagyértékű tanulmányba méltatja Szigligetit, mint vigjátékíró, s megállapítja azt a helyet, a mely Szigligetit irodalmunk és művelődésünk történetében méltán megilleti. Őt kötetnyi remekművel és három értékes életrajzi tanulmánnyal gyarapítja ez a sorozat a Magyar Remekirók gyűjteményét. A kötetek kiállítása ugyanaz a minta szerű, izléses, díszes kiállítás, a mely egyedül méltó köntöse remekiróinknak, s a melynek nagy része van abban, hogy a nagy közönség annyi szeretettel karolta fel a Franklin-Társulat uttörő nagy vállalkozását. Az 55 kötetes teljes gyűjteménynek ára 220 korona. Megrendelhető bármely könyvkereskedés útján.

A Magyar Remekirók B e t e g h Pál könyv-, papír-, író- és rajzszerkereskedése (Székelyudvarhely, Kossuth utca 15.) útján is megrendelhető.

belül hogyan készül, mi minden kell bele stb. Mert azt mondom, hogy jó főző csakis jó étvágyu, egészséges nőből lehet, akinek a gyomra nem beteg s így izelő képessége tiszta.

Ennyi volt az előkészületek a főzéstudományára, mikor életemben először rászoritottak a körülmények, hogy főznöm kellett. — Szepegtem, nem mertem hozzáfogni. Szentül meg voltam győződve, hogy nem tudok, mert hát honnan is tudnék, mikor azt nekem senki sem tanította! Olyan naiv voltam ugyanis, hogy azt hittem: az ember csak azt tudhatja, amire tanítják és semmit sem tudhat olyat, amire nem tanítják! Ilyen badar voltam.

Ergo nekem főznöm kellett. És mikor délben körül volt ülve az asztal azokkal, akik az én főztömre várokoztak, éreztem először életemben, hogy fontos tényező vagyok ezen a világon. Ime, ennyi szájat kell nekem bedugnom s ennyi éhes gyomrot kielégítenem.

Annyi politika volt már bennem, pedig a lélektanból akkor még igen keveset tanultam, — hogy jól-evő példammal igyekeztem a társaságot beleheccelni az evésbe; — holott a saját főztömet akkor igazán erősen rossznak találtam, minden fogást megdupláztam, sőt megtripláztam és vizsgálódva nézegettem körül, vajjon ki hagyogtatja tányérán az étellemet és ki utánoz engem a szakmány-evésben.

Nagy lön az én szívemnek (inimámnak) a gyönyörűsége, mikor láttam, hogy mindenki eszik. Valóságosan eszik az én főztömből.

Lám, azt hittem, nem tudok főzni; pedig tudok!

De „telik-mulik az idő“, — ahogy a székely mesemondó mondja s én önálló tanítónővé lettem.

Diplomával a kezemben, de még állás nélkül vizitelgettem Kolozsvárt. Bucsuzódgattam társnőktől, tanítónőktől, tanároktól.

városon születünk, nevekedtünk, plane valami pályára készültünk, mindig azt képzeltük, mert mindig azt hallottuk, hogy a jó, talpraesett háziasszonyokat, jó főzőket a falun nevelkedett falusi nők között kell keresni. Ennek természetesen így is kellene lenni. — Ám — részemről — e tekintetben engem nagy csalódás ért.

És nem győzők azon eléggé csodálkozni és afelett gondolkozni, hogy vajjon azokat a gyérgazdasszonyokat, akikkel főképpen falun ismerkedtem meg és akiknek falun alkalom, telt kamara, idő, minden segítségükre volt, mi akadályozhatta meg abban, hogy jó gazdasszonyokká lehessenek?!

Mert nálunk, tanítónőknél, még lehet egy kis mentséget fölhozni: tanultunk, készültünk a pályánkra s punctum!

Erre ismét azt fogja mondani a jóétvágyu bihari ur, hogy . . . „ime már asszonyi politikával elém tártá az enyhítő körülményeket, mielőtt a főztét feltállálná, hogy ezeknek tekintetbe vételével mondjak aztán ítéletet gazdasszonyi mivoltáról.“

No, no, nem erre törekszem.

E helyett egy kis Rousseau-féle önvallo-másra készülök.

Velem ugyanis az a különös dolog történt meg, hogy mikor azt hittem, hogy nem tudok főzni, kísült, hogy tudok s később, mikor azt hittem, hogy igazán tudok, kiderült, hogy nem tudok.

Nagy tanuló leány voltam már.

Minthogy egészségem jó volt és étvágyam vetekedett tudomány szomjammal, sőt itt-ott le is győzte, mindig figyeltem a konyha művészetre. Bár sohasem tette kötelességemmé, hogy főzzek, ezt vagy azt megeselektem a konyhában rászoritás nélkül is. És jó étkező mivoltom, mely izlésfejlesztőleg hatott reám, — kitaláltatta velem többnyire bárhol bármit ettem, hogy az körül-

Különfélék.

Anyai szó.

(Udvarhelymegyei szójárásban.)

Ne mőnny el, léjányom,
Ne mőnny Barassóba.
Hallgas a szüvedre,
Az anyai szóra,
S vődd jól fontolóra.

Az uri városba
Nincs, ki félesőn tégöd,
Ezör veszéj között
Hordoz a lépésöd,
S könnyen rosszát éröd.

Portékának vőszik
Ott a becsületöt,
A rózsás arcodot,
Gyöngye természetöt,
Szépségös lelködöt.

Minlőn édős szónak
Mérőgös a fullánkja,
Szép galambszivedöt
A pórba lerántsa,
Még csak meg se szánja.

S mőhetsz akkor osztég
Cifra viganóba,
Cifra rokojából
Sőtét koporsóba,
A nagy szégyőnszóba.

Tudod, Palkó Véri
Éppeg hogy így jára,
Ő es elhányódott
A világ csufjára,
Székőjség gunnyára.

Ne mőnny el, léjányom,
Ne mőnny Barassóba.
Palkó Véri dógát
Vődd jól fontolóra,
Az anyai szóra.

Fülei Sz. Lajos.

— **Lapunk** t. olvasóinak és munkatársainak boldog pünkösti ünnepeket kívánunk!

— **Hangverseny.** A helybeli unitárius egyház tervezett hangversenyét most már folyó évi június 1-én visszavonhatatlanul megtartja. Az erre vonatkozó meghívókat közelebből kibocsátja a rendezőség.

Örömben mindenkit nagyon szerettem s így történt, hogy egy tanárnőhöz vagy tanítónőhöz is (amint tetszik), vizitet tettem, bár az illető nem volt előttem soha szimpatikus. — Igen meg volt hatva és meghívott ebédre. — Hangsúlyozta, hogy nem vendéglői ebéd lesz, hanem saját főzte. Értsem meg: saját főzte!

Kiváncsi érdeklődéssel fogadtam el a meghívást.

Nem akarok sok szót szaporítani: az ebéd infámis rossz volt! Csömörletes volt! S amint a vonat elrobogott velem, levizgázott, diplomás hölgygel, egész uton szomorkodtam azon, hogy én ezt a rossz ebédet tanítónőnél ettem... én is tanítónő vagyok... hej, ha nálam is ilyen rossz ebédet eszik majd valaki... Istenem, Istenem... hová tudok elleni.

De egyben eszembe jutott az is: hiszen én már bakfis koromban is jól megtudtam főzni az ebédet, senki sem panaszkodott, aki akkor az én főztőmből evett... Én tudok, igenis tudok főzni.

S ebben megnyugodtam, Alföldi nagy mezővárosba kerültem aztán tanítónőnek.

Egyedül magamért nem volt érdemes háztartást berendeznem. Vendéglőből étkeztem. — Nem izlett Nem pedig egyfelől azért, mert jó, erdélyi koszthoz voltam szokva, mama székely asszony volt volt s az utánozhatatlan jó erdélyi főzelékeket, jó levest stb. erősen nélkülöztem; — másfelől vendéglői koszt csak vendéglői koszt akár Erdélyben, akár az Alföldön s a generálsaft, generálkrumpli nem vált vérré bennem. — Rövid időn olyan karcu lettem, mintegy szerelmes német hölgy. A karcuságom tetszett ugyan nekem erősen, de a vastag rántású fokhagymás bab és majoránás krumplis kelkáposzta nem igen.

(Vége köv.)

— **Meghívó.** 255—904. sz. Az E. M. K. E. folyó évi május hó 28-án (szombaton) délután 4 órakor Kolozsvárt, a városháza nagytermében XX. évi rendes közgyűlését tartja. A közgyűlésre a tiszteleti-, örökös-, alapító- és rendes tagok tisztelettel meghívotnak. Kelt Kolozsvárt, az igazgató-választmány 1904 évi április hó 12-én tartott üléséből. Gróf B é l d i Ákos, elnök, S á n d o r József t. alelnök-főtákar. Tárgysorozat, (Az alapszabályok 16. §-a értelmében.) 1. Elnöki megnyitó. 2. Mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása. 3. Bizottságok kiküldése. 4. Évi jelenlés. 5. Számadások előterjesztése, a számvizsgáló-bizottság jelentésével. 6. Jelölő-bizottság előterjesztése. 7. Jövő évi közgyűlés helyének és idejének megállapítása. 8. Elnöki zárószó. Az Emke elnöksége. T á j é k o z á s u l: A tiszteletbeli, örökös, alapító és rendes tagok, a közgyűlésen tanácskozó, indítványozó és szavazó joggal bírnak, választók és választhatók. Egyesek jogukat csak személyesen, az örökös tagok meghatalmazott képviselő által gyakorolhatják. Meghatalmazott csak egyesületi tag lehet és csak egy megbízást fogadhat el. Hátralékos tag jogot nem gyakorolhat. Hátralékos az, ki az előző naptári évben esedékessé vált fizetési kötelezettségének az év végéig eleget nem tett. (Alapszabályok 9. §.)

— **A Magyar Gazdaszövetség** nagy jelentekben bővelkedő közgyűlését pénteken tartotta meg. Gróf Károlyi Sándor bucsut vett azon gazdatársadalmi intézmény elnöki állásától, melynek megalapítója, éveken át vezére és lelke volt. A nemes gróft az elnöki jogok tényleges gyakorlásának jogával örökös tiszteletbeli elnöknek választották. Helyébe pedig ajánlása értelmében Dr Darányi Ignác volt földmivelésügyi minisztert kiáltották ki egyhangulag a Gazdaszövetség elnökének.

— **Földmives iskola** felállításának szükségességét mondta ki egy közelebből Haller János gróf főispán elnöklété alatt tartott értekezlet Sepsiszentgyörgyön. Az iskolát a háromszék-vármegyei fiúarvaházzal kapcsolatosan, ennek 41 holdas birtokán ohajtják létesíteni, egyelőre 20 székely növendék számára.

— **A ragályos betegségek** egyike másika, szinte megszakítás nélkül uralkodik városunkban. Jelenleg számár-hurutban, 4 roncsoló toroklobban 2 és hasi hagymában 1 gyermek szenved.

— **A héjasfalva—székelyudvarhelyi vasút** részvénytársaság folyó évi rendes közgyűlését a hó 25-én fogja megtartani Budapesten. Dr D a m o k o s Andor alispán, a társaságnak a kereskedelemügyi miniszter által kiküldött igazgatósági tagja szíveségéből — alkalmunk van az elmúlt üzletév eredményét a Budapesten kinyomtatott jelentésből szemlélni. E szerint „székely vasut“-unk személyforgalma 1903 ban következőleg alakult. Az elszállított utasok száma 97.167 (1902-ben 99.736) személykilóméter-teljesítmény 2,263 717 (2,257.953) brntóbevétele 57.291 K 44 f (67.548 K 72 f). Az elszállított áruk mennyisége 36.651 (33 375) tonna, bruttóbevétele ezekből 94.690 K 40 f (79.933 K 90 f). Főbb árucikkeink forgalma és pedig: élő állatok 1897 (1030), fa és fakéreg 17.922 (19.642), mezőgazdasági termények (cukorrépa is), liszt és egyéb őrlemények 4312 (3399), vas és acél, vas és acélárak 1048 (846), szén (ásvány- és faszén) 961 (1267), szesz- és pálinkaneműek 532 (189), téglák és fedélcserép 1644 (2313) tonna. Ezen adatok szerint az elmúlt év pénzügyi eredményei egészben véve az 1902. év keretei közt mozogtak ugyan, de a tavaly ismét fellépett vismajor-károk a társaság tiszta nyereségét újból lényegesen befolyásolták s így ez évben sem tud nagyobb osztalékokat részvényeseinek fizetni, mint a forgalomba lévő 6964 drb elsőbbségi részvény után folyó évi július 1-én esedékes 4.25% -ot, azaz részvényenkint 8 K 50 fillért, Erre 51.939 K 46 f fedezet van, melyből azonban 395 K 46 ft az 1904. év számlájára átvinni javasolnak. Igen érdekes az állományonkénti összes forgalom. E szerint az 1903. évben Bögöz állomásról elutazott I. o. 17, II. o. 584, III. o. 5641, összesen 6242 személy. Elszállított podgyász 2. gyorsáru 10, teheráru 605, összesen 617 tonna. Héjasfalva állomásról I. o. 349, II. o. 3952, III. o. 11,407, katona 393, összesen

16.101 személy utazott Podgyász 9 tonna. Nagy-Galambfalváról II. o. 741, III. o. 7071, összesen 8712 személy; Székelykeresztúrról I. o. 297, II. o. 5241, III. o. 26 053, katona 538, összesen 32.130 személy utazott. Podgyász 30, gyorsáru 62, teheráru 6577, összesen 6669 tonna volt. Székelyudvarhelyről I. o. 623, II. o. 7874, III. o. 20 432, katona 5053, összesen 33.282 személy utazott el. Az elszállított podgyász 82, gyorsáru 120, teheráru 29 154, összesen 29.356 tonna. Feltűnő, hogy Székelykeresztúrnak jóval nagyobb a személyforgalma, mint városunknak.

— **Az időjárás** a rendkívüli szárazság után kissé jobbra fordult. Kaptunk egy kis esőt, mely az eltikkadt növényzetet fölfrissítette. Azonban tegnapi virradó éjjel hűvösre fordult s a nap melege is nehezen tudta enyhíteni a lehült levegőt. Tegnap reggel dér borította el a határt és így felő, hogy mit a fagyos szentek elmulasztottak, utána pótolhatja Orbán.

— **Uj iskolák.** A folyó év őszén 153 község kap új állami népiskolát s ezek között vármegyénkbel Bethfalva is. Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter már kiadta rendeletét az új iskolák felállításáról.

— **A Rákóczi-kor elbeszélő költészete.** A Rákóczi-kor költészetének romantikus világa színesen tárul elébünk, olvasván azt a szépen megírt könyvet, amely most jelent meg a Lampel-Wodiáner-cégnél „A Rákóczi-kor elbeszélő költészete“ címmel. Szerzője Gagyhy Dénes székesfehérvári állami főreáliskolai tanár, akit érdekes tárcái révén lapunk olvasóközönsége is ismer. Nagy szeretettel s nagy alaposággal foglalkozik a szerző a mostanában kiválóan népszerű tárgygyal s mindjárt a bevezetésben igen szép képet fest a kuruc költészetről, melynek a magyar irodalomban valóban legtipikusabb vonása és legkielestedtebb jellege van. Tükröződnek benne a szigorú és keserves tábori élet jellemző mozzanatai, keletlenlenségei, örömei, vigalmai; a rajongás a fejedelem személye iránt, a labancok és az osztrákok ellen érzett gyűlölködés; egy-egy vesztett csatának fájdalma s a diadalokon érzett örömmámor, majd a szatmári békével kezdődött megható gyász. A hangulat bizonyos következetessége ömlik el az egész kuruc költészeten, melyet Gagyhy alaposan áttanulmányozott s történetét új adatokkal is gazdagította. A történeti áttekintésen s az akkori irodalmi viszonyok ismertetésén kívül költői lendülettel megírt fejezetekben ismerteti a kesergő énekeket, a vegyes regéket, a vitézi énekeket, a krónikákat, a balladaszerű kisebb elbeszélő költeményeket. Könyve igen derék munka s a kuruc költszet barátai bizonyára nagy tetszéssel fogják olvasni. Ára 2 K. Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

— **Gazdákat érdeklő elvi jelentőségű határozatok.** A pénzügyminiszter kimondotta, hogy a ragadós száj- és körömfájás ellen való védekezés körül előforduló beadványok, jegyzőkönyvek és hatósági engedélyek bélyegmentesek. — A szőlődézsma váltás-gartozások tárgyában határozni a közigazgatási bíróság nem illetékes. A belügyminiszter egy konkrét esetből kifolyólag kimondta, hogy törkölybort más elnevezés alatt rakározni tiltva van. — Munkásbor elnevezést sem a törvény, sem a végrehajtási rendelet nem ismer, annak használata tehát kihágást képez.

— **A leghosszabb alagutak.** A föld leghosszabb alagutja a Gottgárd-alagut 14990 méter hosszúsággal. Aztán jön a Mont-Ceris-alagut 12230 m., az Arlberg-alagut 10270 m., Conco-alagut Olaszországban 9207 m., Ceyloni-alagut 8000 m., az amerikai Horsal-alagut 7640 m., az angolországi Severa-alagut 7240, a mariopoli-alagut Olaszországban 6480 m., a Sbro-alagut Észak-Amerikában 6000 m., a Standbrodge-alagut Angolországban 4970 m., a Woodhead-alagut ugyanott 4831 m., a Szentlőrinc-alagut Kanadában 4570 m., a Belbo-alagut 4240 m., a Blaisy-alagut Franciaországban 4100 m., a spanyolországi Argentire alagut 4043 m. és a Mersey-alagut Angliában 4060 m. hosszúsággal. Mint ebből látható, Amerika, melyet mint különben a nagy technikaalkotások hazáját ismerjk, csak a hatodik helyet foglalja el s Európának vannak a leghosszabb alagutai.

— **A sertésvesz** városunk területén még nem szűnt meg. A zárlat feloldása tehát a külszöbön levő országos vásárra sem igen remélhető, ami végtelen nagy kára városunk és vidéke közönségének.

— **Piaci árak.** A hét folyamán jelentős változást nem szenvedett városunkban a piaci ár. Tiszta buza 13 K, elegy 11 K 50 f, rozs 10 K, zab 5 K 50 f, árpa 10 K, törökbuza 10 K és burgonya 3 K volt hektóliterenként.

— **Az emberiség számára** nincs áldásosabb állapot, mint az a biztos tudat, hogy van rá mód és hely, visszanyerni a friss, erős, egészséges testet, és az ezzel járó jóérzést, lelki nyugalmat és rugalmasságot. A jóságos anyatermészet gondviselése sok gyógyforrást szórt el mindenfelé, a legtöbbet a szép Magyarországon, de valamennyi fürdőhely koronája az ezernyi áldást osztó világhírű Herkulesfürdő, elragadó szép, igazán paradicsomi vidékével és őseréjű természetes meleg kénés és konyhasós (Jod, brom, lithiumtartalmu) forrásaival. A csont és bőr, izmok és idegek, agyvelő és kiürítő szervek, szív, gyomor és belek, szóval a test bármely részének többé — kevésbé súlyos kórsága elenyészik Herkulesfürdőnek szinte varázsos hatására. Regényes hegy-völgyének ózondus levegőjében évente ezer és ezer ember örül az életnek és ha tekintetbe vesszük, hogy e hírneves fürdő a legszebb épületekkel és minden képzelhető modern kényelemmel dicsekedhetik, érthetőnek fogjuk találni, ha Herkulesfürdőt a legszebb és legkedveltebb fürdőnek elismerik.

— **Drágább lett a talpbőr.** Tekintettel a nyersbőrök és cserzőanyagok folytonos drágulására, a legtöbb magyar és osztrák talpbőrgyár fölemelte az egész és fel vacheshőr, vacheshát és crouponok, oldalbőrök, nyakbőrök és bikabőröket 5—12 koronával 50 kg.-ként.

— **Az E. K. E. folyóirata.** Egyetlen képes lap az erdélyi részeken az »Erdély« c. honismerető folyóirat, mely hazarészünk idegen forgalmát, a tájszépesség és az eredeti népeletnek képen és leírásban való ápolásával népszerűen szolgálja. Most jelent meg a 3—4. szám, mely Merza Gyula gondos szerkesztésében az erdélyi látóvalok egész sorozatával ismert meg. Aki az Erdélyi Kárpát Egyesület tagjai közé lép, 6 K évi tagdíj ellenében ingyen kapja az »Erdély«-t s azaz hazafias támogatásban részesíti a honismeret terjesztését.

— **Kidobott pénz** — bármily csekélynek látszó is — csak az olyan hirdetésért fizetett összeg lehet, amelyet igen korlátolt számu és nem érdekelt közönség olvas. Ellenben a „Székely-Udvarhely“ apró és rendes hirdetései — melyeket hetenként kétszer: *csütörtökön* és *vasárnap* nemesak Udvarhelyvármegye székhelyén s minden valamire való és számottevő községében, hanem az ország legtávolabbi részében is sok ezren olvasnak — a *legolesőbbak*, mett feltétlenül eredményt biztosítók.

— **Uj tapasztalatok.** Ké z s m á r k y Ákos kocsikárpitos és fényező iparosmester szakkörét bővítő tanulmányútról e napokban érkezett haza. Huzamosabb időt töltött Budapesten, a Kölber Testvérek es. és kir. udvari kocsigyárában, hol bő alkalma nyílt a legkülönbözőbb kivitelű munkákat elsajátítani. Kézmárky városunkban már eddig is becsületet szerzett szakmájának. Törekvő, pontos és mérsékelt áru munkájával sokak elismerését kiérdemelte. Jól be rendezett üzlete a Kökereszt-téren van s ezuton is kéri a n. é. közönség további bizalmát és szives pártolását, melyet szolid, lelkiismeretes munkájával ohajt kiérdemelni városunkban s vidékén.

— **Kertmegnyitás.** Székelyudvarhelyt az »Erzsébet-kert« június hó 5-én megnyílik.

— **Vizsgai íráslapok** legfinomabb fehér papíron 100 darabonként 90 fillérért a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-, papír-, író- és rajzszerkereskedésében) Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 15. sz. a. kaphatók.

Törvénykezés.

Főtárgyalás. A helybeli kir. törvényszéknél folyó hó 20-án megtartott főtárgyaláson Lőrincz Imre Dani korondi lakost vétségeért 8 napi fogházra; Lőrincz Mihály kápolnásoláhfalvi lakost gondatlanságból okozott emberölés vétsége miatt 14 napi fogházra; Beke András (Józsefé) olasz-

teleki lakost pedig lopás vétsége miatt 3 havi fogházra ítélte a bíróság. Az ítéletek jogerősek. — Az e hó 21-iki főtárgyaláson pedig Kisgyörgy Pál és Mátyás József (Gálfi) szentegyházsoláhfalvi lakosokat súlyos testisértés büntette miatt 8—8 havi börtönre; ifj. Gotthárd Mihály homoródmási lakost ugyancsak súlyos testisértés vétségeért 14 napi fogházra és 10 K pénzbüntetésre ítélte a bíróság. Elítéltek s az utóbbinál a kir. ügyész is felebbezést jelentettek.

Gyógyszerárusításért elzárásra ítélt vegyeskereskedő. A „Gy. K“ értesülése szerint — Kálmán Jenő kernyájai gyógyszerész panaszára Rauth Ferenc odaváló kereskedőt a zombori járás főszolgabírája az 1894. évi 111,005. sz B M. Sz. R. 10. §-ában minősített kihágás elkövetése miatt (jogosulatlanul gyógyszert árusított) egy napi önköltségen kiállandó elzárás, mint fő- és behajthatatlanság esetében ismételt 1 napi elzárással helyettesítendő 10 K pénzpüntetés, mint mellék büntetésnek 15 nap s különbenj végrehajtás terhe mellett leendő megfizetésében marasztalta el.

Csarnok.

Etéd község története.

Az »Ifjusági Egyesület« megbízásából írta:
tarcsafalvi Pálffy Aladár.

(11-ik folyt. és vége.)

1879. jan. 14-én arra kéri az iskolaszék az ev. ref. presbiteriumot, hogy a leányiskolát is adja át, ami meg is történt, de csak 1896. nov. 12-én, midőn belátták, hogy az 1894. szept. 9-iki elhatározásuk szerint egy női iskola felállítása nem sikerülhet. 1886. febr. 14-én megint magtárt alapítanak, mely igen szép jövedelmet biztosított az iskolának, míg 1897. aug. 8-án annak elárverezését határozták el. A régi iskola már nem felelvén meg a modernebb követelményeknek, 1888 ban új és díszes iskolát építettek. 1895-ben egy tanítónői állást szerveznek, melyet a miniszter 53346. szám alatt engedélyez is és ezen állásra aug. 4-én, Simonné Spránitz Mária urnót választják meg, aki nemesak a rendes tárgyak tanításának nehéz feladatát, hanem a leány-növendékeknek a kézi-munka tanítását is oly odaadással végzi, hogy a jegyzőkönyvekben kifejezett köszöneteket méltán kiérdemelte. Azonban a nagyszámu tankötelesek miatt, hogy a leányiskola is átment a községi iskolához, egy tanítót választanak a nyugdíjazott id. Bakó Daniel helyett s Vida Mózeset választják meg, kinek rövid itt léte után, 1899. jan. 9-én ezen állást Rozsonday Istvánnal töltik be, aki nemesak az iskolában, de az iskolán kívül is oly buzgalmat fejt ki az ifjuság nevelésében, hogy felsőbbjeinek méltó elismerését vívta ki s fájdalommal sinlené meg ugy az iskola, mint az ifjusági egyesület, ha valaha a községből eltávozna. És egy ilyen kitünő tanítói gárdával ellátott iskolát, melyet a tanítók a megye első iskolájává emeltek, az állam átvette és 1901. szept. 16-án, mint állami elemi iskola nyílt meg. Szükségét érezvén azonban a község egy óvodának is, ezt is létesített, mely 1893. június 5-én nyílt meg, Bakó Róza óvónő vezetése alatt, aki csekély díjért igazán odaadó munkát végez. (Az iskolai jegyzőkönyvek után.)

Nem mulaszthatom el e helyen megemlékezni azon jó tevékről sem, kik szives adományaikkal járultak a nevelés nehéz feladatához, megkönnyítvén annak anyagi oldalát. Első helyen érdemel említést özv. Fekete Sámuelné Keady Kandida urnő, aki 1871. április 27-én a Deménykertet s később, halálakor csaknem az összes birtokát, kivéven a palotát, melyet körorvosi lakásnak rendelt, a községnek adományozta nevelési célokra. Mi dicséretet fűznénk ehhez? a jótett önmagát dicséri. Somodi Ferenc 25 frt alapítványt tett, míg Gagy Lajos 1899. dec. 18-án 50 frtot adományozott, mely azonban az egyház tulajdonába ment át. Piros Aurél gyógyszerész pedig a vizsgákon kiosztott adományaival serkenti az ifjuságot kitartásra, szorgalomra. Itt emlékezem meg azon néhány rektorok nevére, a kiket kikutatnom sikerült. Legelső Incze Ferencz, Pávai Ferenc, Kovács Ádám, Köpeczi Nagy Sámuel, Kovács János, Bakó Dániel 1860—1896-ig, a kit hosszas szolgálatainak elismerésül, koronás ezüst érdemkereszttel tüntetett ki Ófelsége, e néhány név volt hosszas fáradozásaimnak összes eredménye.

De Etéd községben római kath. elemi iskola

is van, melynek azonban története rövid. Míg 1870 ben iskolai célra telket vásárolhattak, magánháznál tanították a gyermekeket papjaik, a tudományok elemeire. Jelenlegi tanítója Bálinth Zoltán, ki mindent elkövet, hogy iskolája minden tekintetben a mai követelményeknek megfeleljen.

A székelyföldi azon első községek közé tartozik Etéd is, melyek az önmivelésre már 1837-ben olvasótársaságot alapítottak, (A.-Siménfalva és Kadács), a mely azonban hosszú életű nem lehetett, sőt még az 1872. május 22-én alakult sem volt állandó életű, bár fénykorát élte ez időben, midőn a dullói és járásbírósi hivatalnokok is tagjai voltak, kiknek távozása után hanyatlani kezdett s alig maradt 3—4 tagja, a kik maguk közt fenntartották, amíg 1880. december 5-én egy »Önművelődési és a község önművelődését elősegítő egyesület« alakítanak 35 taggal, amely sokban a mai »Ifjusági Egyesület«-hez hasonlított. Hetenként kétszer jöttek össze, szerdán és szombaton este s a politikai események megbeszélése mellett, szavaltak, felolvasást és hasznos vitaközléseket tartottak. Elnöke ifj. Bakó Dániel volt, aki 1873. óta az olvasó egyesületnek is buzgó tagja, de ezen egyesület sem lehetett hosszú életű, mert 1881. február 9. után nem találtam egyetlen jegyzőkönyvet sem, sőt 1885. dec. 6-án alapítják meg a ma is virágzó Olvasókört, 89 taggal. Lapokat járattak s valóságos kaszinói rangra emeltek, mellé még könyvtárat is létesítettek, melynek szaporításához már 1875-ben hozzájárult Br. Orbán Balázs, a kiváló hazafi, a »Székelyföld Leírása«-val, mely a könyvtárnak ma is egyik legértékesebb darabja. A könyvtár szaporításához azonban legnagyobb mértékben hozzájárult Pálffy Antal kataszteri felügyelő, ki nagybecsű könyvtárából 111 drbot ajándékozott az olvasókörnek, azon kikötéssel, hogy azt »Pálffy könyvtár« címen kezeljék. Sok igen értékes munka van közte, mint pl. a »Közlöny« 1848—49-beli hivatalos lapnak teljes évfolyamai stb. Ezen ajándékot Bakó elnök 1892. márc. 20-án jelenti be a gyűlésnek és dec. 15-én veszik át Küsmődön, Bakó Daniel és Gedő János Kőváry László (Kolozsvár) 2 kötet, Gagy Samu 7, Kovács Lajos 2 és Gálffy Ignác 1 kötet, mindhárom miskolci tanárok. Dobray Ferenc gyógyszerész 5 és Bertalan László 3 kötet könyvet. De mind az egyház, mind a nevelésügynek lelkes pártfogója, az olvasókörnek is özv. Fekete Sámuelné szül. Kendi Kandida urnő volt állandó és legbuzgóbb pátrónusa, ki nem mulasztá el egyetlen alkalommal sem a maga 5—10 frtját elküldeni az olvasókör által rendezett mulatságra s e mellett állandóan járatta valamelyik kolozsvári lapot a körnek.

Az olvasókörnek 1887. dec. 27-én tartott ülésében határozzák el egy dalegylet létesítését, melynek első elnöke Dobay Ferenc, akkori gyógyszerész lett s a mely ma is virágzik s ha vezetése oly lelkes kezekben lesz, mint most, állni és virágozni fog.

Még egy újabb keletkezett egyesületet kell felemlítenek, az »Ifjusági Egyesület«-et, mely Rozsonday István tanító vezetése alatt igen szépen fejlődik és halad, habár csak egy éves is. Ezen egyesület volt, a mely a jelen munka íróját e mű megírására felkérte s ez tette lehetővé, hogy kinyomatva, közkezen foroghasson.

Etéd község határában egyetlen nevezetesség van: Tömlőc-árka, a hol állítólag ónbányák lettek volna, melyet rabok miveltek, a honnan a nevé is vette. Tény, hogy a sziklafalon olvashatatlán írás nyomai látszanak. E patak hozza a legtöbb rézport, melylyel az etédiek élénk kereskedést üznek. Határa oly kitünő buzát terem, hogy a megyében alig van hozzá hasonló.

Csendőr őrsparancsnoksági székhely is a község s jelenlegi parancsnoka Simon Mihály őrmester, tapintatos eljárásával a közelismerést vívta ki. Jegyzője Szász Ferenc az etédi körnek, a ki odaadó munkásságával nyerte meg községeinek őszinte szeretetét.

Ennyiben sikerült kikutatnom és összefoglalnom Etéd történetét, s elmondhatom, hogy talán ez első kisközség, melynek története így megírva legyen szép magyar honunkban s bizonyára nem sok község lehet, a melynek ily szép multja van. Csak azt sajnálom, hogy a község levéltára nem lévén rendezve, nem hivatkozhattam, mely szám alatt található fel a vonatkozó okmány, de ha azok elkallódnának is és valakinek szüksége volna rá — itt, ezen munkámban feltalálhatja, habár kivonatban is.

Azon óhajással fejezem be munkám, hogy az Isten virágoztassa e községet s adjon nyugodtabb jövődöt.

Nyilt-tér*

Igen alkalmas utazásoknál.
— Rövid használat után nélkülözhetetlen.
— Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.

Bizonyítvány kelt Bécsben,
1887. júl. 3-án.

Szerg's Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító-szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizsek nem elégségesek. A foghúson mindig ujjalag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturállamokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Apró hirdetések.

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

A Székelyföld legelőnyösebben ismert cipőbevásárlási forrása!

ORBÁN, NAGY és TAMÁS

kész cipőáru raktára * * *
Székelyudvarhely, Kossuth-
* * * * * utca 2. szám.

Van szerencsénk úgy a helyi, mint a vidéki t. közönség b. tudomására hozni, miszerint raktárunkat a tavaszi idény ujdonságaival bőven elláttuk s azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy a legkényesebb igényeknek is megfelelhessünk. — Raktárunkon kaphatók mindennemű

férfi- és női cipők

és ujdonságok, ugyszintén fehér, sárga és bordeaux gyermek-cipők a legjutányosabb árakban. — Különösen felhívjuk b. figyelmét TAN-NERIN cipő-kenőcsünkre, mely felülmul minden reklam-kenőcsőt, dobozonkint 40 fillér árban. — Megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

Az idény ujdonságai: Chevreux, Chevreux-lakk stb.

Saját gyártmány. o o Gyors és szolid kiszolgálás.
— — — Aranyéremmel kitüntetve. — — —

Brázay-féle Sósorszesz!

Ha hamarosan szabadulni akarunk a főfájás kellemetlen érzésétől, dörzsöljük be arcunkat, homlokunkat, valamint fejünket is Brázay-féle sósorszeszszel. Néhány perc múlva már rendkívül üdítő hatást érzünk.

Thomassalak

a legjobb és legolesobb foszforsavas műtrágya az összes kalászosok alá, valamint a rétekre. Hatása épen oly gyors, de tartósabb, mint a szuperfoszfáté. — Ezen kitünő műtrágyát úgy a foszforsav, mint a citromsavban oldhatóság és porfinomság szavatalása mellett pontosan és lelkiismeretesen szállítja

Kalmár Vilmos

Budapest, VI., Teréz-körút 3.,

a Thomassalakgyárak, Berlin, magyarországi vezérképviselője a magyar korona országainak területén.

Óvakodjunk a hamisításoktól és csakis csillag védjeggyel ellátott zsákokat vegyünk át. Minden zsák ólomzárval s tartalomjelzéssel ellátva!

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

A Franklin-Társulat kiadása.

Magyar Remekírók

a magyar irodalom főművei

ötödik sorozata most jelent meg s így most már 25 kötet került ki a magyar remekíróknak eme leggondosabb és legdiszesebb kiadásából.

A mostani ötödik sorozat különösen értékes. Ebben jelentek meg Pázmány Péter válogatott munkái is. Ezt a kötetet jeles tudósnk, Fraknói Vilmos oly bevezetéssel látta el, mely Pázmány Péter életét és munkásságát vázolja és méltatja s egyuttal a XVII. század irodalmáról, az akkori magyar társadalmi- és közviszonyokról érdekes esszayt nyújt.

Ugyancsak ez a sorozat Bajza József három évtizedre monó munkásságának legjavát is beilleszti a magyar remekírók közé. Ekötetet Badiés Ferenc válogatta össze és látta el nagybecsű előszóval.

E két köteten kívül megjelent még az V-ik sorozatban Vörösmarty V. köteté, Arany János III. köteté és Szigligeti II. köteté.

A már előbb megjelent négy sorozatban a következő művek jelentek meg:

Arany János munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Csiky Gergely színművei. Sajtó alá rendezte Vadnay Károly.

Czuczor Gergely költői munkái. Sajtó alá rendezte Zoltvány Irén.

Garay János munkái. Sajtó alá rendezte Ferenczi Zoltán

Kazinczy Ferenc műveiből. Sajtó alá rendezte Váczy János.

Kisfaludy Sándor munkái, I. kötet. Sajtó alá rendezte Heinrich Gusztáv.

Kölcsey Ferenc munkái. Sajtó alá rendezte Angyal Dávid.

Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte Kossuth Ferenc.

Kuruc költészet. Sajtó alá rendezte Erdélyi Pál.

Reviczky Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte Koroda Pál.

Gróf Széchenyi István munkáiból, I. kötet. Sajtó alá rendezte Berzeviczy Albert.

Szigligeti Ede színművei, I. kötet. Sajtó alá rendezte Bayer József.

Tompa Mihály munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte Lévay József.

Vajda János kisebb költeményei. Sajtó alá rendezte Endrődi Sándor.

Vörösmarty Mihály munkái I—IV. kötet. — Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

A Magyar Remekírók gyűjteménye tizenegy 5 kötetes sorozatban jelenik meg. A teljes 55 kötetes munka 220 korona; ennek kiegészítőjeként megjelent Schakspere összes művei hat kötetbe kötve ára 30 korona, melyet a Magyar Remekírók vevői 20 korona kedvezményes áron kapnak.

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés és a

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.
(Budapest IV., Egyetem-u. 4.)

Betegh Pál

könyv-, papir-, író- és rajzszerkereskedésében (Székelyudvarhelyt Kossuth-utca 15.) tulhalmozott raktár miatt kaphatók:

Mélyen leszállított árak!

EMLÉK-ALBUMOK fényképekhez és levelező-lapokhoz legolesobb árban.

GYERMEKEKNEK remek képes- és mesés-könyvek leszállított áron.

HELYI ÉS MŰVÉSZI LEVELEZŐ-LAPOK dus választékban.

HEGEDÜK, okarinák, hegeduvonók, hurok és más folszerelések elsőrendű gyárakból.

KINAI DISZ- és kézi legyezők változatos kiállításban.

ÉNEK- ÉS IMAKÖNYVEK különböző választékokhoz hívek számára.

IFJUSÁGI IRATOK a legjelesebb íróktól nagy választékban.

PALLAS NAGY LEXIKONA — tíz első köteté — mélyen leszállított árban.

DERZSI ÉLET-KÖNYVE, mint állandó házi-orvos. — Legbiztosabb gyógymód, mely szerint az eddig gyógyíthatatlan betegségek is házilag feltétlenül és ingyenesen gyógyíthatók. Elsőrendű orvosi véleményre az EMKE. népkönyvtárai számára 100 példányt elfogadott. Bolti ára 3 K, most csak 2 korona.

A „KEGYELET OSZLOPA”. Irta Bod Károly. — Tizenegy halotti ima, kilenc temetési beszéd különböző alkalmakra. Bolti ára 2 K 20 fillér, most 1 K 60 fillér.

PÁLFY LAJOS: „Okszerű méhészet kézikönyve kérdések és feleletekben.” — Szöveg közé nyomtatott ábrákkal; ára 1 korona.

DEMETER DÉNES: „Konfirmációi Emlék”, díszes képekkel. Az unitárius egyház Képviselő Tanácsának ajánlásával, ára füzve 60 fillér, kötve 80 fillér.

TARCSAFALVI ALBERT: „Tört sugarak” és „Székely hangok”. „Mély érzésű versek. Megérdemlik, hogy mennél többen megismerkedjenek velük” — mondja Benedek Elek. — Bolti ár 2 K 40 fillér, most 1 korona.

FELIX: „Buddhista Káté”. Regény egy kötetben. Bolti ára 3 K, most 1 korona.

„UJ VERSEK”. Zempléni Árpád újabb költeményei. Negyedik kiadás, ára 1 K.

PÉTERFI TAMÁS tősgyökeres székely író, az újabb kor egyik kedvelt írója: „Székelyföldről”, „Fenyőváry Ibolyka” és „Paraszt dráma” című beszélyei, regéi, góbéságai és eredeti székely regényeinek leszállított ára 1—1 K.

NÉMETH SÁNDOR: „Keresztény Erkölcs-tan kérdések- és feleletekben”. Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye elfogadott tankönyve, ára kötve 30 fillér.

TOLLKÉSEK a legkülönbözőbb kivitelben.

PÉNZTÁRCÁK, női finom bőr kiegészítők, pénzes erszények, divatos óra- és nyakláncok, zsebtűkrök nagy raktára.

TÁRCANAPTÁRAK legfinomabb bőrkötésben mesés olcsó árakban.

SZIVAR- és SZIVARKATÁRCÁK, dohány-szelencék és tárcák, bőr- és ujezüstből leszállított árak mellett, legnagyobb választékban.

Vizsgai jutalomkönyvek legdusabb raktára!

Mélyen leszállított árak!

Fogorvos Székelyudvarhelyt.

Dr Kovács Géza egyetemes orvostudor fog- és szájspecialista műterme Kossuth-utca 31. sz. alatt. Szerényebb viszonyok között levő vidéki földmiveseknek foghuzásokat és más apróbb műtetteket 1 koronáért, teljesen szegényeknek pedig díjtalanul eszközöl.

Írta: **Enesei Dorner Béla.**

Ara:

5 korona.

A sertés Magyarországon!

cimű — hasznos tanácsadó — könyv:

Betegh Pál

könyv-, papir-, író- és rajzszerkesztésében kapható!

A Földes-féle Margitcreme legjobb a világon Hatása csodás.

női szépség

elérésére, tökéletesítésére és fenntartására legkitünőbb és legbiztosabb a vegytiszta, teljesen ártalmatlan

Legkitünőbb a nap és szél befolyása ellen

sem higanyt, sem ólmot nem tartalmaz a zsírmentes közkedvelt

FÖLDES-féle

Margit-crème.

Ezen világhírű arckenőcs pár nap alatt eltávolít szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és az arcot fehérré, simává varázsolja, üdít és fiatalít.

Ara: kis tégely 1 K, nagy 2 K.

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő

FÖLDES KELEMEN

gyógyszerész Arad.

Kapható minden gyógyszerertárban, drogériában és illatszerekkereskedésben.

Kiváló toilett-cikkek:

Margit hölgypor (3 színben) K 1.20.

Margit-szappan 70 fill.

Margit-fogpép 1. — K. (Zahnpasta)

Margit-arcvíz 1 — K.

Kapható Székelyudvarhelyen

Koncz Ármin és Solyomossy János urak gyógyszerertárjaiban.

Hölgyek részére nélkülözhetetlen Legjobb szépítőszert.

Kézsmárky Akos

kocsikárpitos és fényező műhelye Székelyudvarhelyt, Kökereszt-tér 1. sz. Elvállal és pontosan készít a legkülönbözőbb kocsikat, szekereket; butorok bevonását, szobapadlók fényezését; kocsis és szekérüléseket, függőlámpák, kép- és tükörkeretek, valamint butorok aranyozását, fényezését. Kötőzkodéseknél butorok és más kényesebb tárgyak szakszerű, felelősség mellett való becsomagolását teljesíti. — Ablakredőnyök nagy választékban kaphatók!

Mint gyógyvíz csodahatásu.

Kászoni Főkut.

Természetes gyógy borvíz!

Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye egész területére: SZENTPÉTERY GERGELY fűszer-, üveg-, porcellán- és díszműáru kereskedésében Székelyudvarhelyt, Deak-tér 15 szám alatt. — Üvegenkinti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítmány.

Borral vegyítve kellemes üdítő ital.

Mint élvezeti víz kitünő.

Egy járgányos cséplő-gép

(majdnem új) jutányos áron eladó Miklós Károlynál Hodgyán.

A Richter-féle LINIMENTUM CAPS. COMP.

Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszert, amely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésű alkalmaztatik köszvényél, csúznál és meghüléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. ában a legtöbb gyógyszerertárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapestben.

Richter F. Ad. és társa,

csász. és kir. udvari szállítók. Rudolfstadt.

Kapható Székelyudvarhelyt: Koncz Ármin gyógyszerertárban.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH LTD
Budapest, Váci-körút 63,
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gözcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztítórosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák,
szorvetőgépek, Planet jr. kapálók,
szecskaavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Benedek, Nagy és Konrád

első székely cipőraktára Sz.-udvarhelyt, Kossuth-u.

Dus választék csinos és tartós

cipőkben!

Mérték utáni megrendelések pontos kivitele. o „Fredin” cipőkönves kapható. Egy doboz 60 fillér.

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

Essenciákat

— csalhatatlan biznyságul — a legjobb likőrök, borszeszek, különféle szeszek és ecet készítéséhez a legkitünőbb és pártatlan minőségű szőlőtök. Nagy megtakarítást. — Jóságért felelősséget vállalok. Különlegességekből megbízható receptek. Árjegyzéket, utasítást ingyen és portómentesen küld: Pollák Károly Fülöp, essenc-gyára Prága. Ügynökök felvétetnek

Alkalmi vétel!

Alapított: 1865.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

női- és férfi divatruhája Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám. o o o o Legolesőbb bevásárlási forrás! Gyors és pontos kiszolgálás!

Alkalmi vétel!

Alapított: 1865.

Tájékozasul rövid kivonat az árjegyzékből:

(A tavaszi és nyári idényre igen hasznos tudni valók)

Tavaszi és nyári divatickek dus raktára. o o o

Férfi- és női ruhák teljes elkészítése elsőrendű műtermekben! o o o

Menyasszonyi kelengyék nagy választékban! o

Állandó nagy választék bluz- és ruha selymekben féláron is alul!

Legnagyobb raktár férfi és fiu ruháknak való posztókban, pártatlan olcsó árakban, kiváló minőségekben! o o

Női ruha-kelmék méterenként	0.25—2.50 frtig.
Jó mosó kartonok	0.14—0.30 frtig.
„ „ pikétek	0.20—0.38 frtig.
„ „ szatének	0.28—0.48 frtig.
Selymfényű voilok	0.28—0.40 frtig.
Zefirek	0.18—0.40 frtig.
Oxfordok	0.24—0.36 frtig.
Lepedő vásznak 156—200 cm. szélesség	0.45—1.10 frtig.
Véges vásznak (23 méteres végenként	3.50—12 frtig.
Férfi ruha-posztók mt.-kint	1.10—7.50 frtig.
Diszitett női kalapok	0.70—12 frtig.
Nap és esernyők, fekete és színes	1.00—8.50 frtig.
Női kész bluzok	0.80—5.50 frtig.
Dus raktár női és férfi fehérműekből, férfi és fiu kalapokból. Butorkelmék, asztal és ágyterítők, függönyök, futó és garnitúra, valamint fal- és ágyelő-szőnyegek. Selyem, gyapju és mosókendők. Abroszok, szalvéták, portörülők és törülköző-kendők. Zsebkendők. Szalagok. Csapkék, csipkeszövetek, csipkegallérok, zsinórdiszek, nyakkendők és haris-	

nyák. Férfi és fiu kész ruhák, saját készítményű matracok. Selyem és cloth paplanok, takarók s több más mindennapi szükségletek.

Férfi, női és gyermekcipők áraiból:

Kis gyermekcipők 45 krtól 50 krig. Nagyobb füzös 90—1.10—1.30—1.60—1.90—2.20 frtig. Férfi, bőr, cugos 2.60—3.20—4.20—6.50 forintig. Női, bőr, cugos 2.70—3.20—5.— forintig. Női bőr, füzös 3.—3.80—4.80—5.50 frtig. Női, bőr, gombos finom 4.80—5.50 forintig. Női, lakk, kivágott 1.90—2.20—2.60 frtig. Gyermekek, lakk, kivágott 1.50—1.70 forintig. Női, chefro, félcipő 2.90—3.50 frtig. Női, chefro, gombos 3.30—3.80 frtig. Vászonn cipő, fekete és barna (női) bőrrel körözve 95 krig. Ugyanez (férfi) 1 frt 10 krig.

Férfi divatosztály:

Egész rend sacco-öltöny 12 frttól feljebb, minőség szerint minden elképzelhető árakban. Egész rend Kaiser (salon) öltöny finom anyagból már 22 frttól feljebb; elegáns, finomabb kelméből 28 frttól, legfinomabb kelméből 34 forintig.

Tekintettel az árak emelkedésére a fenti olcsó árak csak a jelenlegi készlet kiárusításáig kötelezők.

Férfi és fiu készruhák áruhaza. Ezen ában a legvégsőig menő olcsó árakat biztosítom, miért is különösen bátor vagyok az elsőroltakra föl hívni a közfigyelmet!

Férfi, női és gyermekcipők kiváló minőségben, versenyen kívüli árakban! o o

Csinos női- és férfi sport, tennis és torna-cipők dus választékban.

Illatszerek, szappanok, ruha- és hajkefék! o o

Uti bőröndök és kézi-táskák. o o